

BRANDAFARIN JOURNAL OF MANAGEMENT

Volume No.: 3, Issue No.: 50, May 2024

P-ISSN: 2717-0683 , E-ISSN: 2783-3801

US policies towards Iran (from Truman to Trump)

Abstract:

We know politics as a common decision-making method at national and macro-management levels, however, politics can also include a set of activities related to decision-making between individuals, groups, and organizations. The purpose of this research is to examine the policies of the United States towards Iran (from Truman to Trump); Was. This research is qualitative and a library was made. Relevant materials were extracted and collected from authentic books and scientific articles; Then different concepts and meanings of politics have been collected. Therefore, based on the components of politics for humans, it can be said that politics is a valid meaning in the social environment about the process that is going on between two, several people or groups; It is used to guarantee the realization of perfection for better decisions, to be bilateral, to be gradual, to be final, to make appropriate decisions.

Keywords: politics; United States; Iran; (From Truman to Trump).

سیاست‌های ایالات متحده در قبال ایران (از ترومن تا ترامپ)

مهسا ریسی^۱

چکیده:

سیاست را به عنوان روش رایج تصمیم‌گیری در سطوح کشوری و مدیریتی کلان می‌شناسیم، با این حال سیاست می‌تواند شامل مجموعه‌ای از فعالیت‌ها در رابطه با تصمیم‌گیری بین افراد و گروه‌ها و سازمان‌ها نیز می‌باشد. هدف از انجام این تحقیق، بررسی سیاست‌های ایالات متحده در قبال ایران (از ترومن تا ترامپ)؛ بود. این تحقیق بصورت کیفی و کتابخانه‌ای صورت گرفت. مطالب مرتبط از کتب معتبر و مقالات علمی فیش برداری و جمع‌آوری شدند؛ سپس مفاهیم و معانی متفاوت سیاست گردآوری شده است. بنابراین بر اساس مؤلفه‌های سیاست برای انسانها می‌توان چنین بیان داشت که، سیاست معنایی اعتباری است که در محیط اجتماع در مورد فرآیندی که میان دو، چند نفر یا گروهی در جریان است؛ بکار می‌رود که تضمین‌کننده‌ی تحقق کمالاتی برای تصمیم‌گیری‌های بهتر، دوسویه بودن، تدریجی بودن، غایت‌مندی، تصمیم‌گیری مناسب است.

کلیدواژه‌ها: سیاست؛ ایالات متحده؛ ایران؛ (از ترومن تا ترامپ).

مقدمه:

سیاست^۲ در لغت برای واژه سیاست مفاهیم بسیاری ذکر کرده‌اند و در فرهنگ علوم سیاسی نیز مفاهیم اصطلاحی متعددی برای آن به وجود آمده است. ما در این نوشته، نخست به مفاهیم لغوی آن اشاره‌ای می‌کنیم. سپس تعدادی از تعاریف صاحب‌نظران این رشته را درباره کلمه سیاست بررسی می‌کنیم و در نهایت به تعریف مورد نظر و تجزیه و تحلیل آن پرداخته می‌شود؛ واژه سیاست در لغت به معنی پاس داشتن ملک، حراست و نگهداری، حکم راندن، رعیت داری، ریاست، داوری، مصلحت، تدبیر، تادیب، دوران‌دیشی، قهر کردن، شکنجه، عذاب، عقوبت، عدالت و غیره آمده است. مفهوم اصطلاحی سیاست فرهنگ‌های سیاسی تعاریف مختلفی از سیاست ارائه کرده، که تعدادی از آنها بازگو می‌شود: - سیاست به معنای آنچه مربوط به شهر، اداره آن و متعلقات آن است. - سیاست، فن حکومت بر جوامع انسانی است - سیاست اخذ تصمیم درباره مسائل ناهمگون است. - سیاست توزیع اقتدارآمیز ارزشهاست. بنابراین در اصطلاح سیاسی، گاهی منظور از کلمه «سیاست» یک پدیده اجتماعی است که به عنوان موضوع «علم سیاست» مطرح می‌شود و محور اصلی و هسته اساسی تحقیق و بررسی آن علم قرار می‌گیرد. گاهی نیز واژه نامبرده به معنی «علم سیاست» به عنوان یک رشته در کنار دیگر رشته‌های علوم انسانی مورد نظر قرار می‌گیرد (اسکندری؛ 1378).

سیاست به معنای اداره کشور

سیاست یک مفهوم گسترده و پیچیده است که به شیوه‌ها و روش‌هایی اشاره دارد که افراد و گروه‌ها برای مدیریت و تنظیم امور جامعه، کشور یا سازمان‌ها از طریق اتخاذ تصمیمات، تدابیر، و برنامه‌ریزی‌های مشخص از آن استفاده می‌کنند. سیاست در معنای گسترده‌تر نقش مهمی در تشکیل جامعه و حکومت دارد و ممکن است به موارد مختلفی اشاره کند. در ادامه، مهمترین جنبه‌های سیاست به صورت مختصر تشریح شده‌اند:

تصمیم‌گیری و برنامه‌ریزی: سیاست در عمل به تصمیم‌گیری‌ها و برنامه‌ریزی‌های مختلف مرتبط با جامعه و دولت اشاره دارد. این تصمیم‌گیری‌ها می‌توانند به مسائل اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، حقوقی و سیاسی اشاره داشته باشند.

Email: Mahsa_reissi@yahoo.com

¹ - کارشناس ارشد علوم سیاسی.

² politic

توزیع منابع و قدرت: سیاست معمولاً در توزیع منابع و قدرت در جامعه نقش دارد. این شامل توزیع درآمد، اشتغال، زمین، توانمندی‌ها و دیگر منابع اقتصادی و اجتماعی است.

قانون‌گذاری و تنظیمات حقوقی: سیاست شامل تدوین و اجرای قوانین و مقررات حقوقی است که برای حفظ نظم و امنیت جامعه لازم است.

دیپلماسی و روابط بین‌المللی: سیاست بین‌المللی به تصمیم‌گیری‌ها و روابط کشورها با یکدیگر اشاره دارد و در برگیرنده مسائل مختلفی از جمله تجارت، امنیت جهانی، حقوق بشر و توافقات بین‌المللی است.

ادارای‌های عمومی: حکومت‌ها و سیاستمداران معمولاً برای ارائه خدمات عمومی مانند آموزش، بهداشت، حمل و نقل عمومی، برقراری امنیت و زیرساخت‌های عمومی پول، منابع برنامه‌ریزی می‌کنند.

تعیین و تشخیص اولویت‌ها: سیاستمداران مسئول تعیین اولویت‌ها در جامعه هستند و تصمیم‌گیری می‌کنند که کدام مسائل باید در اولویت قرار گیرند و به چه شکلی رفع گردند.

مبارزه با مسائل اجتماعی و اقتصادی: سیاست ممکن است برای حل مسائل اجتماعی مانند فقر، بیکاری، تفرقه نژادی و مسائل محیطی اقدام کند.

پیگیری و نظارت بر عملکرد دولت: مراقبت از عملکرد دولت و سازمان‌های دولتی به منظور اطمینان از اجرای صحیح سیاست‌ها و برنامه‌ها نیز جزء وظایف سیاستمداران است.

مشارکت عمومی: سیاست می‌تواند فرصت‌های مشارکت عمومی را ایجاد کند تا شهروندان بتوانند در فرآیند تصمیم‌گیری شرکت کنند و نظرات و نگرانی‌های خود را اعلام کنند.

تأثیرگذاری بر آینده: سیاستمداران مسئول برنامه‌ریزی برای آینده هستند و تصمیم‌گیری‌های آن‌ها می‌تواند تأثیری بلندمدت بر جامعه و کشور داشته باشد.

در کل، سیاست یک زمینه گسترده و پویاست که نقش اساسی در تشکیل و رشد جوامع انسانی ایفا می‌کند و می‌تواند به موارد مختلفی از زندگی اجتماعی ارتباط داشته باشد.

سیاست به معنای بازی قدرت: سیاست در بین افراد و گروه‌ها به معنای تعاملات و تصمیم‌گیری‌هایی است که در سطح افراد و گروه‌ها برای تحقق اهداف و منافع خاصی انجام می‌شود. این تعاملات و تصمیم‌گیری‌ها ممکن است در مقیاس‌های مختلفی اتفاق بیفتد، از مقیاس فردی و خانوادگی تا مقیاس‌های سازمانی، اجتماعی، و حتی ملی و بین‌المللی. در زیر، تعدادی از اصول و مفاهیم مهم مرتبط با سیاست در ارتباط با افراد و گروه‌ها توضیح داده شده‌اند:

تصمیم‌گیری و تصمیمات سیاسی: در سیاست در بین افراد و گروه‌ها، تصمیمات مهمی اتخاذ می‌شود که می‌تواند تأثیرات گسترده‌ای داشته باشد. این تصمیمات ممکن است مربوط به مسائل اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی باشند.

مذاکره و توافق: افراد و گروه‌ها در سیاست برای رسیدن به توافقی‌های مشترک و تعامل می‌کنند. این فرآیند ممکن است در انجام تبادلات مثبت و منفی نقش داشته باشد.

رقابت و منافع: سیاست در بین افراد و گروه‌ها معمولاً به عنوان صحنه‌ی رقابت برای تحقق منافع و اهداف مختلف شناخته می‌شود. افراد و گروه‌ها ممکن است برای به دست آوردن منافع شخصی و یا گروهی رقابت کنند.

تشکیلات و گروه‌های سیاسی: گروه‌های سیاسی، احزاب، تشکیلات مدنی و سایر گروه‌های مشابه در سیاست در بین افراد و گروه‌ها نقش اساسی دارند. این گروه‌ها برای نمایندگی از منافع خاص و تأثیرگذاری بر تصمیمات عمومی تشکیل می‌شوند.

پویایی و تغییر: سیاست در بین افراد و گروه‌ها پویا است و ممکن است تحت تأثیر تغییرات اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و سیاسی تغییر کند. این تغییرات ممکن است نیاز به تطابق و تغییر استراتژی‌ها و رویکردهای سیاسی داشته باشد.

نهادهای و نظام‌های سیاسی: در بسیاری از جوامع، نهادها و نظام‌های سیاسی وجود دارند که ساختار و قوانین سیاست در بین افراد و گروه‌ها را تعیین می‌کنند. این نهادها شامل حکومت، پارلمان، قوه قضائیه و سایر سازمان‌های مرتبط با حکومت می‌شوند.

مشارکت عمومی و شهروندی: سیاست در بین افراد و گروه‌ها نیازمند مشارکت شهروندان و افراد در فرآیند تصمیم‌گیری عامه است. این مشارکت می‌تواند از طریق انتخابات، تجمعات عمومی و فعالیت‌های مدنی صورت گیرد.

تأثیر گذاری و لابی‌گری: افراد و گروه‌ها ممکن است تلاش کنند تا تصمیمات سیاسی را با استفاده از لابی‌گری و تأثیرگذاری در نهادها و نهادهای سیاسی تغییر دهند.

سیاست در بین افراد و گروه‌ها نقش اساسی در شکل‌دهی به جوامع و اجتماعات دارد و می‌تواند تأثیرات گسترده‌ای در زندگی افراد داشته باشد. این تعاملات و تصمیم‌گیری‌ها می‌توانند به شکلی مثبت یا منفی بر توسعه و پیشرفت جوامع تأثیر داشته و انقضای گروه‌ها به پیش رود.

روابط ایالات متحده آمریکا و ایران

از اواسط قرن نوزدهم میلادی آغاز شد. این روابط از سال ۱۸۹۹ میلادی تا انقلاب ۱۳۵۷ در بهمن ماه سال ۱۳۵۷ (مصادف با ۱۱ فوریه ۱۹۷۹ میلادی) برقرار بود. پس از پیروزی انقلاب اسلامی ایران، دو کشور در چند مورد محدود روابط سیاسی و نظامی محرمانه‌ای با یکدیگر برقرار نموده بودند (ماجرای مک‌فارلین، کمک به یورش نظامیان آمریکایی از شمال افغانستان به مواضع طالبان توسط نیروهای سپاه و ...). ولی در عین حال مناسبات رسمی با یکدیگر نداشتند تا ۷ خرداد ۱۳۸۷ که شروع ۳ دور مذاکرات فرستادگان ایران و آمریکا در بغداد بر سر برقراری صلح در عراق بود که به دلیل اختلاف نظرهای شدید دوطرف، مذاکرات ناکام باقی ماند. از آن زمان در خلال چند دور سفرهای محمود احمدی‌نژاد، رئیس‌جمهور دولت نهم و دهم ایران به سازمان ملل متحد، وی پیشنهادهایی برای مذاکره مستقیم با دولت آمریکا مطرح نموده بود که با مخالفت‌هایی از جانب مقامات حکومت ایران و نیز سکوت دولت‌مردان آمریکایی همراه بود. اوج شکل‌گیری مذاکرات دو جانبه ایران و آمریکا، پس از روی کار آمدن دولت یازدهم به ریاست حسن روحانی بر سر پرونده هسته‌ای ایران آغاز شد. مذاکراتی که به صورت مستمر نزدیک دو سال ادامه داشت و در نهایت به انعقاد برنامه جامع اقدام مشترک (برجام) انجامید. انعقاد این توافق، بالاترین سطح روابط دیپلماتیک ایران و آمریکا پس از انقلاب اسلامی ایران محسوب می‌شود، با این حال حضور ایالات متحده در این توافق موقت بود و دونالد ترامپ رئیس‌جمهور آمریکا در ۸ مه ۲۰۱۸ به‌طور یک جانبه از برجام خارج شد. روابط این دو کشور تا پایان ریاست جمهوری دونالد ترامپ بحرانی بود و برخی از تحلیلگران از احتمال وقوع جنگ خبر می‌دادند.

برنامه آمریکا و بریتانیا برای بمباران اتمی ایران

بر اساس یادداشت‌های یک مقام نظامی بریتانیا در ۱۹۵۶ و پس از دیدار با مقامات آمریکا: «در حال حاضر تنها راه ممکن و عملی ... حمله اتمی به تأسیسات نفتی ایران توسط آمریکا است. بر اساس اسنادی که اشتباهاً توسط کتابخانه ریاست جمهوری هری ترومن در سال ۱۹۹۶ افشا شده و با از طبقه‌بندی خارج شدن اسناد بیشتری در آمریکا و بریتانیا زوایای بیشتری از آن روشن شد، دولت‌های آمریکا و بریتانیا طرحی موسوم به (سیاست انکار^۱) آماده کرده بودند که در صورت احتمال دستیابی شوروی به منابع نفتی خاورمیانه آمریکا و بریتانیا ایران و عربستان را بمباران هسته‌ای کنند. شرکت نفتی ایران -انگلیس و شرکت نفتی آمریکایی -عربستانی آرامکو در این طرح مشارکت داشتند. نیم قرن بعد آمریکا و انگلیس تحریم‌هایی را علیه ایران به بهانه تلاش برای ساخت تسلیحات هسته‌ای وضع کردند، این طرح در دولت هری ترومن طراحی شد اما در دوران سه رئیس‌جمهور بعدی نیز ادامه داشت.

¹ Denial Policy

ملی شدن صنعت نفت

مصدق در کنار هری ترومن رئیس‌جمهور آمریکا، سیاست ایالات متحده آمریکا در طول دوران جنبش ملی شدن صنعت نفت و تشکیل دولت محمد مصدق سه مقطع مشخص را پشت سر گذاشت:

- **همراهی با ایران:** در این مقطع آمریکایی‌ها از حق ایران برای کسب حقوقش بر مبنای تقسیم ۵۰-۵۰ حمایت کرد؛ این مرحله با تصویب و اجرای قانون ملی شدن صنعت نفت ایران پایان یافت.
- **میانجیگری:** با ملی شدن شرکت نفت ایران و انگلیس، احساسات ملی‌گرایانه در دیگر کشورهای خاورمیانه به ویژه در قبال احتمال ملی شدن شرکت آرامکو، آمریکا را نگران کرد. به همین دلیل آمریکا با بریتانیا هم قدم شد که از ملی شدن صنعت نفت ایران حمایت نکند اما در عین حال واشینگتن دو طرف ماجرا را به حل اختلافات از طریق گفتگو دعوت کرد.
- **همراهی با بریتانیا:** با پیروزی چرچیل در بریتانیا و آیزنهاور در آمریکا همسویی دو کشور در برخورد با دولت محمد مصدق شکل گرفت. آمریکایی‌ها مدعی بودند که مماشات در مقابل مصدق نهایت به پیروزی حزب توده و فروافتادن ایران در دامان اتحاد جماهیر شوروی خواهد انجامید. در نتیجه آمریکا از ایده سرنگونی مصدق و بازگشت شاه حمایت کرد. کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲ اولین تجربه سیا در سرنگونی یک دولت خارجی به‌شمار می‌آید. این عملیات با هدایت کرمیت روزولت مأمور مخفی سیا به نام عملیات تی.پی. آژاکس به مرحله اجرا گذاشته شد. روزولت در کتاب خود که در دهه ۱۹۷۰ به چاپ رساند نوشت که محمدرضا پهلوی پس از بازگشت از تبعید در کاخ مرمر به وی گفته که سلطنتش را بعد از خدا به آمریکا و شخص روزولت مدیون است. در ۱۱ خرداد سال ۱۳۳۳ خورشیدی، ۵۶ دانشجوی ایرانی به علت تظاهرات در محوطه کالج توسط پلیس آمریکا بازداشت شدند.

در شصتمین سالگرد کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲، آرشیو امنیت ملی آمریکا اسنادی را منتشر کرد که ضمن نشان دادن نقش سازمان سیا در رهبری اقدام فوق، آن را بخشی از فعالیت سیاست خارجی آمریکا به‌شمار آورد. در ۱۹ دی ۱۳۳۲ کمک نظامی آمریکا به ایران برای مدت یک سال دیگر تمدید شد. همچنین در تاریخ ۱۵ اسفند ۱۳۳۲ از طرف دولت آمریکا مبلغ ۶ میلیون دلار اعتبار برای کمک به واردکنندگان کالا در اختیار دولت ایران گذارده شد.

پس از کودتای ۲۸ مرداد ۱۳۳۲

جیمی کارتر در تهران در سال ۱۳۵۶، آمریکا در دهه ۱۹۵۰ میلادی با تشکیل کنسرسیوم نفت با انگلستان شریک شد. واشینگتن پرداخت وام ۴۵ میلیون دلاری به ایران را تصویب کرد و ریچارد نیکسون معاون رئیس‌جمهور ایالات متحده آمریکا از تهران دیدار کرد. این سفر با سفر شاه از واشینگتن جواب داده شد. در سال ۱۳۳۶ پیمان مودت ایران و آمریکا به تصویب مجلس شورای ملی رسید. با ورود جان کندی به کاخ سفید فشار آمریکا بر شاه برای درپیش گرفتن اصلاحات افزایش یافت. شاه در اواخر سال ۱۳۴۱ از واشینگتن دیدار کرد و توانست حمایت کندی را جلب کند. در مراجعت از آمریکا شاه انقلاب سفید به همراه اصول شش‌گانه انقلاب شاه و ملت را به رفارندم گذاشت. کودتای ۲۸ مرداد تأثیر مهمی بر روابط ایران و آمریکا گذاشت که هنوز آثار آن در روابط دو کشور محسوس است. در ۱۸ مارس سال ۲۰۰۰ میلادی مادالین آلبرایت، وزیر امور خارجه آمریکا در سخنرانی خود گفت: در سال ۱۹۵۳ آمریکا نقش مؤثری در ترتیب دادن براندازی نخست‌وزیر محبوب ایران محمد مصدق داشت. دولت آیزنهاور معتقد بود که اقداماتش به دلایل استراتژیک موجه‌اند ولی آن کودتا آشکارا باعث پس‌رفت سیر تکامل سیاسی ایران شد و تعجبی ندارد که هنوز بسیاری از ایرانیان از این دخالت آمریکا در امور داخلی آنان ناراحت‌اند. علاوه بر این در ربع قرن بعد از آن ایالات متحده و غرب پیوسته از رژیم شاه حمایت کردند. دولت شاه هرچند کارهای زیادی برای پیشرفت اقتصادی ایران انجام داد ولی مخالفان خود را بی‌رحمانه سرکوب کرد. از روابط اطلاعاتی دو کشور در این دوره می‌توان به احداث و فعالیت هفت مرکز جمع‌آوری اطلاعات سازمان سیا در نزدیکی مرز ایران و اتحاد جماهیر شوروی تا زمان انقلاب اسلامی نام برد. در سال‌های پایانی دهه ۱۹۷۰ میلادی سازمان سیا در چندین گزارش مکرراً تأکید داشته که هیچ نوع حرکت انقلابی یا خیزش مردمی در آینده‌ای نزدیک برای حکومت شاه قابل تصور نخواهد بود. آرشیو امنیت ملی آمریکا روز ۲۵ دی ۱۳۸۷ (۱۴ ژانویه ۲۰۰۸) اسنادی را پس از ۳۰ سال منتشر کرد که نشان می‌دهد جرالد فورد و جیمی کارتر رؤسای جمهوری وقت آمریکا در این دهه از احتمال دستیابی ایران به بمب اتمی نگران بوده‌اند. اسناد تازه نشان می‌دهد که در جریان مذاکرات اتمی ایران و آمریکا در دهه ۷۰ میلادی، شاه دستیابی ایران به فناوری انرژی هسته‌ای را حق این کشور می‌دانست.

دوران پس از انقلاب ۱۳۵۷

ما این قطع رابطه را به فال نیک می‌گیریم چون که این قطع رابطه دلیلی بر قطع امید دولت آمریکا از ایران است. ملت رزمنده ایران این طلایه پیروزی نهایی را که قدرت سفاکی را وادار به قطع رابطه یعنی خاتمه دادن به چپاولگری‌ها کرده اگر جشن بگیرد حق دارد. پس از ناامیدی آمریکا از آزادی گروگان‌های سفارت آمریکا از طریق ارتباط با دولت ایران، جیمی کارتر رئیس‌جمهور ایالات متحده در پیامی قطع روابط با ایران را اعلام کرد که این پیام با استقبال خمینی مواجه شد تا جایی که در واکنش به اظهار نگرانی پاپ ژان پل دوم از تیرگی روابط ایران و آمریکا این قطع رابطه را به فال نیک گرفت. از زمان قطع کامل روابط بین ایران و آمریکا در ۱۹ و ۲۰ فروردین ۱۳۵۹، موانع فراوانی احیا و ظاهر شده‌اند که تا به امروز مانع روابط رسمی بین دو کشور حتی با وجود منافع مشترک گردیده‌اند. از آن میان می‌توان به موارد زیر اشاره کرد؛ دعاوی از طرف ایران :

- آزادسازی و پرداخت اموال مصادره شده ایران توسط آمریکا
- حمایت غیررسمی آمریکا از مخالفان جمهوری اسلامی ایران
- حضور نظامی آمریکا در عراق و منطقه
- وضع تحریم علیه ایران

دعاوی از طرف آمریکا :

- اختلال و مداخله ایران در مسئله اعراب و اسرائیل (حمایت از گروه‌هایی همانند حماس و گروه‌های تروریستی دیگر)
- به رسمیت نشناختن و تهدید مداوم، اسرائیل توسط ایران
- مبارزه با برخی اقلیت‌های مذهبی و سیاسی در ایران (همانند بهائیان، بابیان، و غیره) توسط نظام جمهوری اسلامی ایران.
- ترویج سیاست مرگ بر آمریکا و ترویج آمریکاستیزی

تصرف سفارت آمریکا آغاز و نقطه شروع وخامت روابط سیاسی ایران و آمریکا شد، و آمریکا به دنبال این حرکت ایران، به طور کامل تحریم علیه ایران وضع نموده، و سیاست خود را علیه تهران تغییر داد.

دفتر انتشارات اسلامی جامعه مدرسین حوزه علمیه قم کتابی ۱۱ جلدی در سال ۱۳۹۸ تحت عنوان *اسناد لانه جاسوسی منتشر کرده‌است*، که ادعا می‌کند شامل اسناد بازبایی شده از سفارت به‌وسیله دانشجویان است. رئیس سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی اعلام کرد هم‌اکنون کار گروهی برای ورود بخش‌هایی از این اسناد به کتاب‌های درسی تشکیل شده‌است. با بدتر شدن روابط در طی زمان کار به برخورد نظامی در خلیج فارس در زمان جنگ ایران و عراق کشید و نیروی دریایی آمریکا به دنبال حمله ایران به نفتکش‌های کشورهای عربی، کشتی‌های جنگی ایران و سکوی نفتی ساسان را نابود کرد. انهدام هواپیمای مسافربری پرواز شماره ۶۵۵ ایران ایر بر فراز آسمان خلیج فارس توسط ناو جنگی وینسنس آمریکا، از نقاط اوج فجایع این دوران می‌باشد. اما در همین سالیان تلاش‌هایی برای برقراری روابط نیز انجام شد که با شکست مواجه گردید. ماجرای ایران-کنترا از این نمونه‌است. در طی این ماجرا ایران با کمک دلالان بین‌المللی اسلحه، مقادیری موشک و قطعات هواپیماهای جنگی خریداری نمود.

جیمی کارتر

خوشامدگویی کندی به شاه در سفر شاه به آمریکا در سال ۱۳۴۱ خورشیدی سازمان مجاهدین خلق ایران، خواستار قطع کامل ارتباط با آمریکا و افشای اسامی جاسوسان سیا شد. پس از سقوط محمدرضا پهلوی در سال ۱۹۷۹، دولت جیمی کارتر سعی کرد تا روابطش را با حکومت جدید اسلامی در تهران بهبود ببخشد. کریس امری در کتاب «روابط خارجی ایالات متحده و انقلاب ایران» (۲۰۱۳) می‌نویسد که در اواسط سال ۱۹۷۹ دولت کارتر طرح مشترک سی‌آی‌ای و وزارت امور خارجه برای تقسیم اطلاعات جاسوسی با ایران را تصویب کرد. کاخ سفید امیدوار بود که اگر اطلاعات فوق‌العاده حساس - همچون وضعیت نظامی عراق و نگرانی آمریکا از اینکه فروپاشی ارتش ایران در پی انقلاب می‌تواند موازنه^۱ قدرت در منطقه را برهم بزند - را در اختیار برخی از افراد حکومت جدیدالتأسیس قرار دهد، رابطه^۲ جدیدی آغاز خواهد شد و از عناصر معتدل‌تر در ایران حمایت می‌شود. زمانی که این تلاش‌ها در شرف آغاز بودند، در ۴ نوامبر ۱۹۷۹ دانشجویان پیرو خط امام به سفارت آمریکا در تهران حمله کرده و ۵۲ دیپلمات آمریکایی را به مدت ۴۴۴ روز به گروگان گرفتند و به این ترتیب تلاش‌های دولت کارتر ناکام ماند. در پی آن فرمان اجرایی برقراری وضعیت

اضطراری ملی در مورد ایران در تاریخ ۱۴ نوامبر ۱۹۷۹ اعلام شد، که به رئیس‌جمهور ایالات متحده این اختیار را می‌دهد که اموال و دارایی‌های ایران را توقیف کند. این فرمان از آن زمان تاکنون هر ساله توسط همه رؤسای جمهور آمریکا تمدید شده‌است.

دولت رونالد ریگان

در طول تاریخ روابط ایران و آمریکا پس از انقلاب، گاهی قدم‌هایی برای بهبود روابط دو طرف نیز برداشته شده‌است که به دلایلی بی‌نتیجه مانده. ماجرای ایران-کنترا را شاید بتوان اولین مورد از این اقدامات دانست. دولت رونالد ریگان در دهه ۱۹۸۰ تلاش کرد تا با ایران که از ۸ سپتامبر ۱۹۸۰ درگیر جنگی سخت با عراق شده بود، رابطه برقرار کند. در سال ۱۹۸۵ دولت ریگان دلوپس دو موضوع مربوط به ایران بود: آزادی آمریکایی‌هایی که توسط شبه‌نظامیان اسلامی لبنان - که تحت حمایت ایران قرار داشتند - به گروگان گرفته شده بودند و دیگر اینکه آمریکا نگران بود در شرایطی که حال جسمی روح‌الله خمینی رو به وخامت بود، هیچ‌گونه امکان نفوذی در این کشور به دست نیآورده بود. در اواسط سال ۱۹۸۵ مقامات اسرائیلی به آمریکا کمک کردند تا از راه‌های مخفی با افراد معتدل تری در درون دولت ایران - از جمله اکبر هاشمی رفسنجانی - ارتباط برقرار کند. در این زمان بود که گزارش کمیسیون تاور از ماجرای ایران - کنترا افشا شد. پس از یک دوره مذاکرات سخت و طولانی در ماه مه ۱۹۸۶ مقامات ارشد آمریکایی از جمله رابرت باد مک‌فارلین، مشاور اسبق امنیت ملی، به ایران سفر کردند تا با جمهوری اسلامی ایران مستقیماً وارد معامله شوند و در قبال آزادی گروگان‌های آمریکایی در لبنان، محموله سلاح در اختیار ایران قرار بدهند. این عملیات فاجعه‌آمیز بود. دولت ریگان نتوانست آزادی گروگان‌ها را تضمین کند زیرا ایرانی‌ها انتظار نداشتند تا مقامات ارشد آمریکایی به تهران سفر کنند و به این دلیل در نحوه پاسخگویی به درخواست آمریکا دچار تفرقه شدند. نتیجه آنکه آمریکایی‌ها دست خالی تهران را ترک کردند. اوضاع زمانی خراب‌تر شد که تندروهای ایرانی مخالف با برقراری روابط با آمریکا، اطلاعات سفر محرمانه مک‌فارلین به تهران را در اختیار رسانه‌ها قرار دادند. کنگره و رسانه‌ها مشغول پیگیری این ماجرا شدند و در جریان این پیگیری مشخص شد که اعضای دولت ریگان به‌طور غیرقانونی سود حاصل از فروش اسلحه به ایران را در اختیار کنترها قرار می‌داده‌اند. کنترا گروه شبه‌نظامیان راستگرایی بود که کنگره آمریکا حمایت از آن‌ها را ممنوع اعلام کرده بود. جنجال ایران - کنترا به این ترتیب اتفاق افتاد.

دولت جورج اچ دبلیو بوش

پیروزی ایران در جنگ با عراق در اوت ۱۹۸۸ نقطه عطفی در ایران بود. پس از هشت سال جنگی که در آن ۱۹۰ هزار نفر جان خود را از دست دادند و میلیون‌ها دلار هزینه مالی دربرداشت، جمهوری اسلامی ایران انزواطلب شد و حرارت و تعصب انقلابی‌اش را متوجه سازندگی اقتصاد و بازسازی زیربنایی کرد. این درونگرایی دلایل متفاوتی داشت از جمله درگذشت خمینی (ره) در ژوئن ۱۹۸۹ و جانشینی او توسط علی خامنه‌ای (مقام معظم رهبری)؛ همچنین انتخاب یک فرد میانه‌رو، اکبر هاشمی رفسنجانی برای ریاست جمهوری ایران. پس از انتقال قدرت، خامنه‌ای به رفسنجانی دستور داد تا اقتصاد ایران را از نو بسازد، وجهه بین‌المللی ایران را بهبود ببخشد و ارتش عظیم کشور را به حالت صلح بازگرداند زیرا جنگ با عراق به اتمام رسیده بود. بروس ریدل، تحلیلگر سی‌ای‌ای در کتاب «آغاز دشمنی» نوشته جیمز بلایت می‌گوید که درونگرایی و انزوای ایران به این معنا بود که این کشور دیگر دلیل اصلی نگرانی سیاستگذاران آمریکایی نخواهد بود. با این وجود دولت جورج اچ دبلیو بوش به یافتن راهی برای برقراری روابط دیپلماتیک با ایران ادامه داد. جورج بوش در سخنرانی مراسم تحلیفش اشاره‌ای غیرمستقیم به ایران داشت: «امروز آمریکاییان در سرزمین‌های بیگانه اسیر شده‌اند. هرگونه کمکی در این زمینه تا مدت‌ها از یاد نخواهد رفت. هر حسن نیتی با حسن نیت پاسخ داده خواهد شد. نیکی می‌تواند تا ابد ادامه پیدا کند.» معنای سخنرانی این بود که اگر ایران به آزادی گروگان‌های آمریکایی در لبنان کمک کند به نیکی پاسخ خواهد یافت. اما برنت اسکوکرافت، مشاور امنیت ملی، در کتابی که با همکاری جورج اچ دبلیو بوش نوشته شده‌است با عنوان «دنیای دگرگون شده» (۱۹۹۹) می‌نویسد زمانی که رفسنجانی در پایان سال ۱۹۹۱ شخصاً آزادی گروگان‌ها را تسهیل کرد، دولت بوش «هیچ کاری نکرد». مشخص شد که حسن نیت با نیکی جبران نمی‌شود.

دولت بیل کلینتون

در سال ۱۹۹۸، پس از دعوت تیم ملی کشتی آمریکا به ایران، روزنامه جمهوری اسلامی امکان برنده شدن این تیم و بالا رفتن پرچم آمریکا و پخش سرود ملی آمریکا را در ایران باعث شرمساری دانست. تیم آمریکا در ایران در همان مسابقات به مدال قهرمانی دست یافت، اما از این فرصت استفاده‌های متوالی نشد، و حتی برخی از دستیاران محمد خاتمی، همانند وزیرش عبدالله نوری، به دلیل تبیین فکر برقراری روابط با آمریکا، برکنار و محاکمه نیز شدند. یک سال بعد در ۱۹۹۹، هنگامی که مادالین آلبرایت بابت شرکت در کودتای ۲۸ مرداد علیه محمد مصدق ابراز تاسف کرد و پیشقدم بهبودی روابط شد، کمال خرازی در پاسخ اعلام کرد حال که آمریکاییان اعتراف به شرکت در آن واقعه را کردند، دولت ایران قصد ادعای خسارت از آمریکا را خواهد نمود. در عوض، پس از پایان

ریاست جمهوری کلینتون در سال ۲۰۰۲-۲۰۰۳ نیز، هنگامیکه ایران بسته پیشنهادی به دولت بوش جهت برقراری روابط به آمریکا ارائه نمود، از واشینگتن هیچگونه علاقه و پاسخی دریافت نکرد.

دولت جورج دابلیو بوش

مدت: 2 دقیقه و 26 ثانیه سخنرانی سید علی خامنه‌ای درباره رئیس جمهور ایالات متحده آمریکا در سال ۲۰۰۲ میلادی (۱۳۸۱ خورشیدی) در دوران جورج بوش پسر پس از حمله نظامی آمریکا به عراق نیز گزارش‌های زیادی درباره امکان حمله نظامی آمریکا به ایران و بمباران ایران منتشر می‌شود. همچنین آمریکا در این زمان دائماً ایران را به حمایت و ارائه پشتیبانی تسلیحاتی به گروه‌های مسلح مخالف حضور نظامی آمریکا در عراق متهم می‌کرد. سیاست دولت جرج دابلیو بوش در قبال ایران براندازی دولت جمهوری اسلامی و جایگزین کردن آن با دولتی دیگر بوده‌است. در اوت ۲۰۰۶، کمیته دائمی منتخب مجلس نمایندگان ایالات متحده آمریکا در گزارشی به کنگره آمریکا با استناد به گفتار زیر از رئیس‌جمهور ایران، ایران و احمدی‌نژاد را یک «تهدید علیه امنیت ملی آمریکا» دانسته و «موضع خصمانه ایران علیه آمریکا» را دلیل محکمی برای لزوم پیشگیری از دستیابی به فناوری هسته‌ای دانست. در ۴ آبانماه ۱۳۸۴، محمود احمدی‌نژاد در همایشی تحت عنوان «جهان بدون آمریکا و صهیونیسم» بیان کرده بود. سربازان یک فروند سی-۱۳۰ متعلق به نیروی هوایی آمریکا در حال تخلیه کمک‌های اولیه برای زلزله زدگان بم در فرودگاه کرمان در ۱۳۸۲ بدون تردید می‌گویم که این شعار و هدف دست یافتنی است و به حول و قوه الهی به زودی جهان بدون آمریکا و صهیونیسم را تجربه کرده و در دوران درخشان حاکمیت اسلامی بر جهان امروز تنفس خواهیم کرد. علاوه بر دولت آمریکا، مردم آمریکا نیز در سال‌های اخیر در مناقشات خاورمیانه بین اعراب و اسرائیل، مکرراً و همواره طرف دولت اسرائیل بوده‌اند. به ویژه در میان مسیحیان پروتستان (اونجلیکن) آمریکا که جمعیتشان تا ۱۳۵ میلیون نفر تخمین زده می‌شود. خصومت دولتمردان ایران با اسرائیل احتمال هرگونه روابطی بین ایران و آمریکا را در این راستا ناممکن تر می‌سازد. با روی کار آمدن دولت نهم جمهوری اسلامی ایران به ریاست محمود احمدی‌نژاد و اولویت قرار دادن برنامه هسته‌ای ایران در صدر برنامه‌های سیاست خارجی ایران، روابط ایران و آمریکا تحت تأثیر این مسئله بود. شروع مجدد غنی‌سازی در نیروگاه نطنز و ساخت تأسیسات هسته‌ای دیگر همواره باعث تقابل این دو کشور بود. حتی چند دور مذاکرات مستقیم محدود نمایندگان دو کشور در عراق بر سر مسائل امنیتی عراق نیز نتوانست تأثیری بر نزدیک شدن دیدگاه‌های دو کشور نسبت به یکدیگر شود.

دولت باراک اوباما

با روی کار آمدن باراک اوباما، وی تلاش کرد در حالی که از شیوه برخورد دولت جورج دابلیو بوش فاصله بگیرد، اما کماکان همان سیاست‌های رفتاری را دنبال کند. چگونگی رابطه با ایران در صدر دستور کارهای سیاست خارجی آمریکا در زمان دولت اوباما قرار داشت. طرح استقرار سپر دفاع موشکی آمریکا در شرق اروپا در همین راستا و برای کنترل توان موشکی و هسته‌ای ایران می‌باشد. اوباما در پیام نوروزی خود در سال ۱۳۸۸ خطاب به «مردم و رهبران ایران» گفت: ایالات متحده مایل است جمهوری اسلامی ایران به جایگاه به حق خود در جامعه بین‌المللی دست یابد و این حق شماست، اما این حق با مسئولیت‌های واقعی همراه است و نمی‌توان از راه ترور یا اسلحه به چنین جایگاهی دست یافت بلکه راه رسیدن به آن، اقدامات صلح‌آمیزی است که عظمت واقعی ملت و تمدن ایران را به نمایش بگذارد. سید علی خامنه‌ای (مقام معظم رهبری)، رهبر ایران همچنین در اقدامی نادر به پیام نوروزی باراک اوباما واکنش نشان داد. وی در سخنرانی خود در اولین روز سال ۱۳۸۸ در جمع زائران حرم علی بن موسی الرضا گفت: حتی در همین پیام تبریک نیز ملت ایران طرفدار تروریست و دنبال سلاح هسته‌ای خوانده شده‌است. آیا این پیام تبریک است یا دنباله همان اتهامات؟ دولت اوباما توانایی اتمی ایران را یک خطر بالقوه برای خود می‌داند. به همین منظر از راه‌های مختلف سعی کرده ایران را بر سر میز مذاکره مستقیم با آمریکا و متحدانش بنشاند. ایجاد تحریم‌های علیه ایران و مذاکرات گروه ۱+۵ با ایران از این دست رفتارهای متفاوت است. مقامات نظامی ایران در تاریخ یکشنبه ۱۳ آذر ۱۳۹۰ اعلام کردند که یک فروند هواپیمای جاسوسی از نوع لاکهید مارتین آر کیو ۱۷۰ سنتینل را در شرق ایران با کمترین خسارت ممکن سرنگون کرده و اکنون آن را در اختیار دارند. در ۵ دسامبر ۲۰۱۱، منابعی در ارتش آمریکا تأیید نمودند که هواپیمای بدون سرنشین از نوع آر کیو ۱۷۰ بوده و اکنون در اختیار نیروهای ایرانی است. منابع رسمی تا زمان نمایش این هواپیما از سوی ایران از تأیید این خبر امتناع کردند. سید علی خامنه‌ای رهبر ایران در سخنرانی خود در اولین روز سال ۱۳۸۸ در جمع زائران حرم علی بن موسی الرضا درباره حرکات دولت اوباما برای تعامل دیپلماتیک با ایران جهت حل مسائل مورد اختلاف دو کشور، گفت: «آن‌ها می‌گویند به سوی ایران دست دراز کرده‌ایم و ما می‌گوییم اگر آمریکا در زیر دستکش مخملی، دستی چدنی را پنهان کرده باشد این اقدام هیچ معنا و ارزشی ندارد.» وی در این سخنرانی اظهار داشت رفتار آمریکا تا این لحظه تغییراتی را که ایران مایل است شاهد آن باشد نداشته‌است. جان کری، وزیر امور خارجه آمریکا در یک کنفرانس مطبوعاتی که با همتای فرانسوی خود شرکت کرد گفت باراک اوباما رسماً اعلام کرده در صورت موافقت رهبر معظم ایران

به دنبال مذاکره دوجانبه با این کشور است. وی با اعلام این که «ایران کشوری با تاریخی غنی و قابل توجه» است گفت: «من بار دیگر تأکید می‌کنم ایالات متحده آمریکا جدیت خود را در مذاکره با ایران همراه با رعایت احترام متقابل نشان داده‌است.

ممنوعیت ورود ایرانیان به آمریکا (دولت دونالد ترامپ):

در ۲۸ ژانویه ۲۰۱۷ رئیس‌جمهور ایالات متحده آمریکا دونالد ترامپ فرمانی اجرایی را به امضا رساند که صدور ویزا برای شش کشور با جمعیت اکثریت مسلمان که شامل ایران نیز می‌شد برای مدت چهار ماه متوقف می‌سازد و طبق آن از ورود تمامی کسانی که دارای ملیت ایرانی هستند به آمریکا جلوگیری به عمل می‌آید. اما پس از آن رینس پریباس، رئیس دفتر کاخ سفید اعلام کرد که دارندگان کارت سبز آمریکا و شهروندان ایرانی-کانادایی، مشمول فرمان ممنوعیت ورود به آمریکا نیستند و تنها ممکن است هنگام ورود به آمریکا بازجویی شوند. با اقدام دادگاه‌ها اجرای فرمان اجرایی ترامپ متوقف شد. ترامپ در ۶ مارس ۲۰۱۷ فرمان اجرایی دیگری امضا کرد که این بار نیز محدودیت‌هایی را علیه ایرانیان اعمال می‌کرد. با احکام دادگاه‌های ناحیه‌ای ایالات متحده در هاوایی و مریلند جلوی اجرای بخش‌های بزرگی از این فرمان پیش از شروع دوره آن گرفته شد. دیوان عالی آمریکا در ژوئن آن سال اجازه اجرای این فرمان را برای کسانی که فاقد رابطه اصیل با آمریکا هستند صادر کرد. ترامپ در ۲۴ سپتامبر با امضای ابلاغیه‌ای فرمان اجرایی قبلی را تشریح کرد و بسط داد. دادگاه‌ها ابتدا جلوی اجرای این فرمان را گرفتند ولی دیوان عالی در ۴ دسامبر ۲۰۱۷ حکم کرد دولت می‌تواند به‌طور کامل این ابلاغیه را اجرایی کند. بر اساس این محدودیت‌ها که هم‌اکنون تا دادرسی دیوان عالی در حال اجرا هستند، صدور هر گونه ویزا برای ایرانیان به جز ویزاهای دانشجویی اف، ام و جی متوقف شده‌است.

بحث و نتیجه‌گیری:

با توجه به تمامی شرایط خاص و سخت ایران و تمامی فشارهای سیاسی و تحریم‌های وارد شده بر ایران در سالهای گذشته ولی ایران موفقیت‌ها و دستاوردهای بسیار مهم سیاسی و نظامی را بدست آورده که این باعث شده ایران از اقتدار بسیار بالایی بهره‌برد و موقعیت خاص جغرافیایی ایران همواره سبب شده تا تمامی کشورهای زورگو و سلطه‌گر بتوانند به هر طریقی مشکلاتی را فراهم سازند ولی توانمندی متخصصان ایرانی سد راه زورگویان خارجی شده و ایران را به قدرت بزرگ منطقه تبدیل نموده است هرچند که هنوز برای بدست آوردن موقعیت‌های بسیار عالی زیادی باید راه درازی را بپیماییم ولی مسیر و جاده‌ی پیش رو روشن و درخشان است به رهبری امام خامنه‌ای که در تمامی سالهایی که گذشته در حال تدبیری عالی برای رفع موانع بوده‌اند و هستند.

منابع و مآخذ:

- ✓ اعلام محتوای نامه اوباما به روحانی از سوی کاخ سفید تابناک.
- ✓ اولین موضعگیری رهبر ایران در مورد روابط با آمریکا در عصر اوباما. «وبگاه بی‌بی‌سی فارسی ۲۰ فروردین ۱۳۸۸. دریافت‌شده در ۲۸ فوریه ۲۰۱۳.
- ✓ باشد-به-آینده-مذاکرات فضای دانشگاه باید بازتر باشد/به آینده مذاکرات بدبین نیستیم/برای حل مسئله هسته‌ای اراده داریم ایسنا
- ✓ تکرار ادعاهای جان کری درباره ایران / ادعای حمایت آمریکا از مذاکره میان دولت سوریه و مخالفان. «خبرگزاری مهر. ۹ اسفند ۱۳۹۱. دریافت‌شده در ۲۸ فوریه ۲۰۱۳.
- ✓ تکرار ادعاهای جان کری درباره ایران / ادعای حمایت آمریکا از مذاکره میان دولت سوریه و مخالفان. »
- ✓ حسن روحانی در جلسه غیرعلنی و غیررسمی مجلس، ۲۳ تیر ۱۳۹۲ مثلث. «بایگانی‌شده از اصلی در ۱۶ اوت ۲۰۱۳. دریافت‌شده در ۱۲ سپتامبر ۲۰۱۳.
- ✓ حسن روحانی: نباید دور خود حصار بکشیم. «ملت آنلاین. ۱۰ خرداد ۱۳۹۲. بایگانی‌شده از اصلی در ۳ اکتبر ۲۰۱۸. دریافت‌شده در ۱۶ تیر ۱۳۹۲.
- ✓ رابطه ایران با آمریکا مسئله پیچیده‌ای است/ زخم کهنه‌ای وجود دارد. «موج. ۲۷ خرداد ۱۳۹۲. بایگانی‌شده از اصلی در ۲۰ ژوئن ۲۰۱۳. دریافت‌شده در ۱۱ تیر ۱۳۹۲.
- ✓ نسخه آرشیو شده. «بایگانی‌شده از اصلی در ۲ دسامبر ۲۰۱۳. دریافت‌شده در ۲۴ نوامبر ۲۰۱۸
- ✓ واشینگتن پست: آمریکا برای امتیاز دادن به ایران آماده می‌شود بایگانی‌شده در ۱۶ ژوئیه ۲۰۱۲ توسط Wayback Machine

- ✓ <http://persian.cri.cn/141/2013/11/23/1s133993.htm>
- ✓ <http://persian.cri.cn/141/2013/11/24/1s133995.htm>
- ✓ <http://www.asriran.com/fa/news/300062>
- ✓ http://www.bbc.co.uk/persian/iran/2013/10/131016_u08_geneva_talks_end_positive.shtml
- ✓ http://www.bbc.co.uk/persian/iran/2013/11/131109_l20_geneva_talks_3rd_day.shtml
- ✓ http://www.bbc.co.uk/persian/iran/2013/11/131124_l45_ap_iran_us_secret_deals.shtml
- ✓ Iran And World Powers Agree On Framework For Nuclear Deal Huffington Post